

доповненням до основної зоотехнічної інформації.

Не применшуючи ролі племінних господарств приватної власності, очевидна доцільність збереження існуючих і формування нових державних кінних заводів на засадах сучасних наукових досягнень для збереження кращої частини генофонду коней. При роботі з цим поголів'ям особливого значення набуває генетична ідентифікація тварин на протязі багатьох поколінь як з чисто прикладною, так і з науковою метою.

Щодо стратегії селекції, то слід зробити певні висновки з минулого і сучасного досвіду: недоцільно підпорядковувати всю систему ведення племінної роботи лише спортивним цілям. Лише інтегрована селекція за комплексом ознак може привести до стабільного прогресу порід.

Необхідно також відновити переважне утримання маточного поголів'я та молодняку коней на протязі пасовищного періоду на луках і культурних пасовищах, що сприятиме формуванню міцного, витривалого коня, а також суттєвому скороченню матеріальних та фінансових витрат. Відповідні дослідження та методичні рекомендації наукових установ щодо даної проблеми вже реалізовані в практичних умовах.

Таким чином, необхідно посилити роботу, спрямовану на розвиток конярства на Україні у всіх державних підрозділах, які займаються тваринництвом, пам'ятаючи про те, що вітчизняні породи коней по праву можна назвати національною гордістю нашої держави.

В работе рассмотрены актуальные проблемы современного коневодства Украины.

In the article actual problems of modern horse breeding in Ukraine are considered.

УДК 636.1.082.013

ОЦІНКА ЖЕРЕБЦІВ-ПЛІДНИКІВ ОРЛОВСЬКОЇ РИСИСТОЇ ПОРОДИ ЗА ЯКІСТЮ ПОТОМСТВА

Н.О.Ларіна*

Інститут тваринництва УААН

У статті представлені результати оцінки генотипу жеребців-плідників і вивчені селекційні показники їх випробуваних нащадків. Виявлено істотний вплив батьків на якість отриманого від них потомства. Пропонується використовувати кращих синів від них як продовжувачів ліній.

жеребець-плідник, потомство, роботоздатність, проміри, індекси

Успіх у племінній роботі в значній мірі залежить від правильного добору і широкого використання видатних за потомством плідників, а також від якнайшвидшої апробації новопризначених жеребців. Своєчасна оцінка плідників за якістю потомства є одною з основних ланок племінної роботи.

* Науковий керівник, доктор с.-г., професор Д.А.Волков

Мета оцінки плідника за потомством полягає у тому, щоб одержати правильне судження про його генотип. Критерієм племінної цінності плідника, що перевіряється, є якість його потомства. Проведений попередній добір тварин за фенотипом не може повною мірою відбити спадкові якості тварини, її генотип.

Метою наших досліджень було визначити, як селекційні дані про потомство допомагають встановити племінну цінність плідника.

Матеріал і методика досліджень. Для оцінки племінних якостей жеребців-плідників рисистих коней враховується комплекс ознак, найважливішою з них є роботоздатність. Г.А.Рожественська й А.Б.Фомін [1] розробили оцінку плідників рисистих порід методом порівняння ровесників за роботоздатністю, промірами і екстер'єром. Комплексна оцінка плідників визначає їхню загальну племінну цінність для породи і дає можливість виділити кращих, посередніх і гірших [2].

Для оцінки були використані дані про коней, випробуваних з 1997 по 2001 рр. на Київському, Одеському і Харківському іподромах, з урахуванням жвавості на дистанцію 1600 м, промірів молодняку й індексів статури у 2-, 3-, 4-річному віці і старше. У розрахунок бралися жеребці-плідники, що мають не менш 10 випробуваних нащадків.

Для оцінки роботоздатності та екстер'єру потомства були використані дані про коней з річних звітів іподромів України про рисисті іспити. Враховувалися показники середньої жвавості, основні проміри та індекси з наступним порівнянням із середнім показником ознаки, однолітками і стандартом породи.

Результати досліджень. Ми провели оцінку 49 жеребців-плідників за роботоздатністю і промірами потомства у віці 2-х років ($n=316$), 3-х років ($n=275$), 4-х років ($n=142$) і старшого віку ($n=37$) – ставки народження 1989-1999 рр. (загальна кількість випробуваних нащадків – 770 голів). Однак у подальшому ми брали у розрахунок дані лише по 13 жеребцям, що мають не менше 20 голів випробуваного приплоду.

Отримані дані представлені в таблиці 1, де кількість потомства, від різних жеребців неоднакова, що свідчить про різну інтенсивність використання плідників. Так, від жеребців Фагота, Фліпера, Пріказа, Клінка, Абатура, Ізара, Борта, Капрала, Бароскопа і Кабула отримано більше 20-ти випробуваних нащадків (до 4-літнього віку). Така кількість потомства дає змогу дати їм оцінку племінної цінності. Від жеребців Камзола, Позива, Лілового, Памфлета, Лозунга й інших 35 жеребців було отримано менше 20 нащадків за весь період їх використання. Їхня перевірка протягом тривалого часу, безсумнівно, стримує селекційний процес.

За середньою жравістю випробуваного 2- і 4-річного потомства перше місце займає жеребець Пріказ, серед 3-річних нащадків і старшого віку лідирує Фагот, менш жваве потомство отримане від Фліпера, Абатура, Камзола і Морфея. У порівнянні з ровесниками «поліпшувачами» виявилися Фагот 2.02,3, Фліпер 2.07,0 (лінії Піона), Пріказ 2.22,0 (лінії

1. Оцінка жеребців–плідників за якістю нащадків, випробуваних у 1997-2001 рр.

№	Кличка	Вік випробуваного потомства								Класу 2.10 і жвавіше	Лінія
		2 роки		3 роки		4 роки		старший вік			
		п	жвавість	п	жвавість	п	жвавість	п	жвавість		
1.	Фагот	10	2.47,2	17	2.21,1	13	2.16,1	8	2.06,9	8	Піона
2.	Флиппер	23	2.40,6	24	2.21,4	20	2.14,3	6	2.14,2	8	Піона
3.	Приказ	35	2.33,8	24	2.23,8	12	2.12,4	5	2.17,6	7	Пілота
4.	Камзол	2	2.37,1	7	2.20,0	7	2.15,9	5	2.12,7	3	Пілота
5.	Абатур	23	2.36,4	12	2.22,1	6	2.11,1	-	-	3	Ісполнітельного
6.	Ізар	17	2.48,0	9	2.25,7	7	2.25,4	3	2.08,3	2	Проліва
7.	Позив	4	2.30,6	4	2.18,0	3	2.12,0	1	2.06,6	2	Барчука
8.	Кабул	24	2.41,7	17	2.30,5	6	2.14,0	1	2.05,9	2	Барчука
9.	Клинок	22	2.41,7	19	2.26,9	10	2.16,3	-	-	2	Улова
10.	Бароскоп	20	2.46,4	15	2.29,0	9	2.16,1	1	2.08,9	1	Піона
11.	Ліловий	4	2.39,1	7	2.20,7	5	2.15,2	2	2.09,2	1	Ветра
12.	Борт	11	2.50,6	13	2.35,9	6	2.15,9	-	-	1	Проліва
13.	Плейбой	4	2.41,1	4	2.37,8	3	2.14,3	-	-	1	Ісполнітельного
14.	Памфлет	5	2.40,0	3	2.20,6	2	2.17,2	-	-	1	Піона
15.	Лозунг	9	2.34,8	6	2.24,1	-	-	-	-	1	Проліва
16.	Чудний	8	2.41,9	7	2.24,1	3	2.18,0	1	2.11,2	-	Барчука
17.	Капрал	7	3.03,3	13	2.44,5	6	2.21,6	1	2.18,4	-	Піона
18.	Казус	7	3.00,3	11	2.47,6	7	2.26,4	1	2.19,5	-	Пілота
19.	Добавок	4	2.43,2	7	2.22,2	6	2.17,9	1	2.18,0	-	Барчука
20.	Пафос	3	2.24,6	3	2.15,6	2	2.12,1	1	2.11,0	-	Піона
21.	Морфей	12	2.38,8	5	2.16,6	2	2.11,9	-	-	-	Піона
22.	Ігрек	7	2.42,6	7	2.31,0	2	2.16,0	-	-	-	Ісполнітельного
23.	Пелікан	5	2.41,3	4	2.19,9	2	2.13,6	-	-	-	Улова
24.	Метоп	10	2.43,3	9	2.28,1	1	2.26,0	-	-	-	Отбою
25.	Каток	2	2.50,6	4	2.29,8	1	2.28,0	-	-	-	Пілота
26.	Шатер	6	2.34,0	3	2.19,5	-	-	-	-	-	Барчука
27.	Поступок	8	2.41,4	2	2.22,5	-	-	-	-	-	Ісполнітельного
28.	Крик	4	2.39,2	2	2.20,8	-	-	-	-	-	Пілота
Усього 49 жеребців		316	2.42,0	275	2.27,0	142	2.16,8	37	2.11,8	43	9 ліній

Пілота) і Абатур 2.07,9 (лінії Ісполнительного). Істотно нижче жвавистість потомства жеребців Ізара 2.09,0, Казуса 2.05,0 і Капрала 2.05,0. Інші жеребці визначені як «нейтральні», вони не зробили достовірного поліпшуючого чи погіршуючого впливу на потомство. Таким чином, із врахованих нами жеребців (більш 10 голів приплоду) виявлено 4 «поліпшувачі» (23,5 %), 10 «нейтральних» (58,8 %) і 3 «погіршувачі» (17,6 %).

Для того щоб з'ясувати наскільки точно оцінка за середнім показником жвавості збігається з оцінкою за жвавистим класом, усе потомство кожного плідника розподілили за класами жвавості. Найбільший відсоток коней у 2-річному потомстві оцінених жеребців відноситься до класу 2.30,1-2.50,0, за 3-річними нащадками – до класу 2.15,1-2.35,0, за 4-річними – до класу 2.10,1-2.20,0 і в старшому віці 2.05,1-2.20,0. Відзначається явна перевага за кількістю потомства орловських плідників у класах 2.40,1-2.45,0 у 2-річному віці, 2.20,1-2.25,0 3-х років, 2.15,1-2.20,0 у 4-річному віці і 2.05,1-2.15,0 старшого віку.

Максимальна кількість (18,6%), у порівнянні з іншими плідниками, рисаків видатної роботоздатності (2.10 і жвавіше) дали Фагот 2.02,3 і Фліпер 2.07,0 (по 8 голів). Трохи нижче цей показник у потомстві Пріказа 2.22,0 (7 голів або 16,3%), потім ідуть Камзол 2.07,7 і Абатур 2.07,9 (7%). Як бачимо, дотепер оцінка жеребців-плідників за середньої жвавистію і часткою висококласних коней у потомстві збігається. По інших жеребцях такої тенденції не спостерігається. Понад 50% «тихих» коней виявлено у потомстві жеребців Бароскопа 2.04,7, Борта 2.09,0, Ізара 2.09,0, Казуса 2.05,0, Капрала 2.05,0, тобто жеребців, оцінених нами як «нейтральні» чи «погіршувачі».

Для того, щоб визначити як впливають жеребці на тип орловського рисака, ми порівняли середні проміри потомства плідників з урахуванням показників стандарту породи.

Дані свідчать про те, що більш велике потомство отримано від плідників Фагота, Абатура, Бароскопа, Позива, Фліпера, Лозунга і Метопи. У деяких випадках різниця за промірами не перевищувала 0,5 см.

Що стосується випробуваного молодняку, то встановлена перевага за довжиною тулуба й обхватом грудей 2- і 3-річних нащадків від жеребців Бароскопа, Метопи, Лозунга і Позива, у 4 роки кращий молодняк отримано від плідників Камзола, Борти, Абатура і за старшим віком від Фагота, Фліпера і Пріказа.

Потомство Метопи, Бароскопа, Лозунга і Позива перевищує за всіма промірами не тільки однолітків від інших плідників, але і показники стандарту породи.

Перевага нащадків Позива над приплодом інших жеребців, як за роботоздатністю, так і за промірами становить особливий інтерес для використання його кращих представників, що дасть можливість проводити більш ефективну селекцію для прогресу породи.

Тому що всі оцінені нами жеребці-плідники є продовжувачами ліній орловської рисистої породи, ми порівняли рівень розвитку основних селекційних ознак їх потомства з урахуванням лінійної приналежності. Ми

враховували дані про середню жвавість і проміри у потомстві плідників з обліком їхньої лінійної приналежності.

Проведені нами дослідження свідчать про те, що за останній період найбільш широке використання одержали жеребці ліній Піона (n=12), Пілота (n=9), Барчука (n=6), Ісполнительного, Улова і Проліва (по 5 гол.), до них відноситься 87,8% врахованих нами плідників. У лінії Ветра було 3 жеребці, лінія Отбоя представлена двома продовжувачами, а лінія Воїна – тільки одним.

Найбільш скоростиглими за жвавістю в 2-річному віці виявилися нащадки основних продовжувачів ліній Пілота і Барчука, а більш «тихі» нащадки ліній Піона і Проліва. У 3- і 4-річному віці спостерігається тенденція переваги коней ліній Барчука й Улову. У 4 роки потомство продовжувачів лінії Ісполнительного жвавніше інших, коні лінії Проліва найменш жжаві. У старшому віці домінують нащадки лінії Піона.

Вивчення рівня розвитку промірів і типу будови тіла дає змогу стверджувати наступне: за висотою в холці, косою довжиною тулуба й обхватом грудей лідирують коні ліній Барчука і Проліва, представники яких мають яскраво виражений запряжний склад. Але у старшому віці за промірами і індексами будови тіла переважають коні лінії Пілота, гірший рівень розвитку селекційних ознак у цьому віці у представників лінії Піона. А від продовжувачів лінії Ісполнительного отримане найбільш костисте потомство в усіх статеві-вікових групах з максимальним обхватом п'ястка.

Приведений нами аналіз дає змогу стверджувати, що найбільше поширення одержали ті лінії, продовжувачі яких давали більш конкурентоздатне потомство. Коні ліній Ісполнительного і Проліва поєднують у собі гарну жвавість і запряжний тип статури. Небагато перед ними поступається за промірами потомство ліній Піона і Пілота. Коні лінії Улова, хоча й досить жжаві, але відрізняються низьким ростом. Лише представники лінії Барчука мають найвищі показники промірів і не поступаються за жвавістю перед іншими.

Висновки. Проведена комплексна оцінка основних продовжувачів ліній за якістю потомства, що дозволила визначити їхню племінну цінність. Встановлено, що 23,5%, оцінених нами жеребців є “поліпшувачами”, 58,8% “нейтральними” і 17,6% “погіршувачами”. При цьому слід зазначити явну перевагу плідників Фагота, Фліпера (л. Піона) і Приказа (л. Пілота) за кількістю потомства у класі 2.10 і жвавніше, а також за середньою жвавістю потомства. Потомство цих жеребців істотно перевищує як потомків оцінених нами жеребців за роботоздатністю і промірами, так і стандарт породи. Інтенсивне використання цих плідників дало змогу зробити якісний скачок у розвитку української популяції орловських рисаків.

Динаміка розвитку ліній свідчить про поширення в популяції орловської рисистої породи в Україні одержали лінії Піона, Пілота, Барчука, Проліва, Ісполнительного й Улова, представники яких поєднують високу жвавість з високим рівнем розвитку промірів. Однак насторожує стійке скорочення кількості коней у лініях Отбоя, Ветра і Воїна.

Бібліографічний список

1.Рождественская Г., Фомин А. Оценка рысистых жеребцов-производителей по качеству потомства //Коневодство в опытах. -М.: Московский рабочий.-1967. -С.24-36.

2.Киборт М., Пэрн Э., Рождественская Г. Надежная оценка производителей по потомству //Коневодство и конный спорт.-1974.-№ 10. -С.10-11.

В статье представлены результаты оценки генотипа жеребцов-производителей и изучены селекционные показатели их испытанных потомков. Выявлено непосредственное влияние родителей на качество полученного от них приплода. Предлагается использовать лучших сыновей от них как продолжателей линий.

In clause the results of an estimation of a genotype of the stud horses are submitted and the selection parameters their tested descendants are investigated. The direct influence of the parents on quality received from them offspring is revealed. It is offered to use the best sons from them as continues of lines.